

VEŠTAČENJE SAOBRAĆAJNIH NEZGODA

Veštačenje ili ekspertiza (fran. “expertise”) je procena, stručni pregled ili ispitivanje koje vrši ekspert, odnosno upotreba veštaka u iznalaženju materijalne i objektivne istine u javno-pravnim odnosima.

Veštačenje je procesna radnja koja se, kao i druge procesne radnje (uvidaj, saslušanje svedoka, oduzimanje predmeta, pretresanje stana i lica i dr.), preduzima u cilju utvrđivanja činjenica, te je prevashodno dokazno sredstvo kojim se te činjenice utvrđuju.

Veštačenje se određuje kada za utvrđivanje ili ocenu neke važne činjenice treba pribaviti nalaz i mišljenje lica koje raspolaže potrebnim stručnim znanjem.

ELEMENTI NALAZA I MIŠLJENJA VEŠTAKA

1. Osnovni podaci

- 1.1. Podaci o učesnicima nezgode
- 1.2. Podaci o putu i vremenu
- 1.3. Skica lica mesta nezgode

2. Nalaz

- 2.1. Podaci o povredama lica
- 2.2. Analiza oštećenja vozila i objekata učestvovalih u nezogdi
- 2.3. Analiza tragova fiksiranih na kolovozu, vozilima objektima, licima i dr.
- 2.4. Određivanje mesta sudara i položaja učesnika nezgode u njemu
- 2.5. Određivanje brzine učesnika nezgode
- 2.6. Vremensko-prostorna analiza toka saobraćajne nezgode

3. Mi{ljenje

- 3.1. Integrisanje dobijenih rezultata grafo-analiti~kim putem u mi{ljenje ve{taka kojim se obja{njava uzrok i okolnosti pod kojim se nezgoda dogodila
- 3.2. Formiranje odgovora na posebna pitanja suda koji nisu integrisani u mi{ljenje ve{taka

4. Zaklju~ak

Sa`imanje mi{ljenja ve{taka u formi pogodnoj za razmatranje i odlu~ivanje sudu

I. SISTEMATIZACIJA PARAMETARA POTREBNIH ZA ANALIZU SAOBRAĆAJNE NEZGODE

I Usporenja vozila u saobraćajnoj nezgodi

1. merodavno usporenje
2. koeficijent trenja
3. koeficijent prijanjanja
4. koeficijent otpora kotrljanja točkova
5. usporenje vozila motorom
6. tehnički normativi efikasnosti kočionih sistema

II Vreme reagovanja sistema "vozač - vozilo"

1. vreme reagovanja vozača
2. vreme odziva kočionog sistema
3. vreme porasta usporenja
4. ukupno vreme reagovanja sistema V – V
5. ostale specifičnosti reagovanja vozača

III Određivanje puta usporenja

IV Tragovi i njihovo definisanje u procesu kočenja

1. tragovi vožnje
2. tragovi klizanja
3. tragovi zanošenja
4. tragovi blokirajućeg točka
5. tragovi kočenja

V Brzina kretanja ostalih učesnika

1. verovatna brzina kretanja pešaka
2. ostale karakteristike kretanja pešaka
3. prosečna brzina kretanja bicikla
4. prosečna brzina kretanja zaprežnih vozila
5. prosečna brzina kretanja traktora

VI Vidljivost - uočljivost

1. horizontalna vidljivost
2. uočljivost prepreke u noćnim uslovima

VII Preglednost

1. preglednost pri kočenju
2. pregledna dužina za preticanje

II KVANTIFIKACIJA UTICAJNIH PARAMETARA I MOGUĆNOST NJIHOVE PROCENE

1. ODREĐIVANJE USPORENJA VOZILA PRI KOČENJU

- a) Značajan uticaj:
  - istrošenost pneumatike
  - vlažnost kolovoza
  - čistoća kolovoza
  - početna brzina
  - rapavost kolovoza
  - debljina vodenog filma
- b) Srednji uticaj:
  - vrsta vozila
  - opterećenje vozila
  - količina bitumenske mase
  - veličina uspona/pada
- c) Mali uticaj (nepoznat):
  - vrsta pneumatika (radijalni/dijagonalni)
  - opterećenje vozila
  - vrste agregata u habajućem sloju

Vrsta kolovoznog zastora	Stanje kolovoznog zastora	Vrsta pneumatika	Vla`nost kolovoznog zastora	
			suv	vla`an/mokar
BETON	nov	D/R	7.3-8.8	6.5-7.9
	nov, posuti pesak	D/R	5.2-6.5	-
	star, istro`en, gladak	D/R	6.5-7.9	4.0-6.8
ASFALT	nov, grub	D/R	7.2-8.6	6.2-7.8
	star, istro`en, gladak	D/R	7.0-8.3	5.4-7.3
	tragovi prijav`tine	R	6.2-7.1	-
	posuti pesak, zaprljan	R	4.8-5.5	3.5-4.5
	zabla`en	R	3.2-4.4	2.5-3.2
	sa pove`anim sadr`ajem bitum. mase	R	5.0-6.0	3.0-4.0
KOCKA	sitna kocka	D	7.1-8.4	5.5-6.1
		R	6.8-8.2	4.2-5.8
	krupna kocka	R/D	6.6-7.5	4.3-6.2
	kerami`ka opeka	R	4.2-5.6	2.0-3.2
MAKADAM	tvrd, `umski, grub	R	5.1-5.6	-
	tvrd, pra`njav, pe`an	R	4.2-5.5	2.7-4.4
	tvrd, blatnjav	R	4.0-5.1	3.8-4.7
POLJSKI PUT	tvrdna podloga	D/R	4.3-5.6	-
	~ista i mek`a podloga, pra`njav	D/R	5.1-5.5	2.0-2.4
	~ista podloga, nisko rastinje	D	4.0-5.0	2.8-4.0
SNEG	sabijeni	MS ₁	2.0-2.8	1.4-3.6
	rasuti	MS ₁	3.1-3.5	1.8-2.3
LED	sabijeni sneg i led	MS ₁	1.4-2.2	-
	poledica	MS ₂	1.2-1.8	0.4-0.6

DATUM 12.01.2013

IZVEŠTAJ O TEHNIČKOM PREGLEDU VOZILA

REGISTARSKI BROJ: NI033-ND

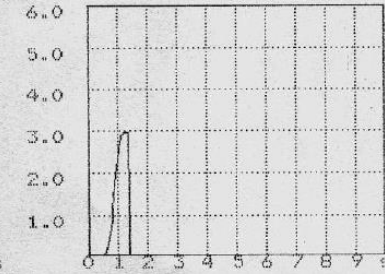
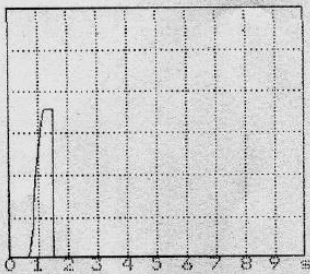
VRSTA VOZILA: PUTNIČKO

LEVO 3.62 (kN)

1.8%

DESNO 2.96 (kN)

OS: I R OK

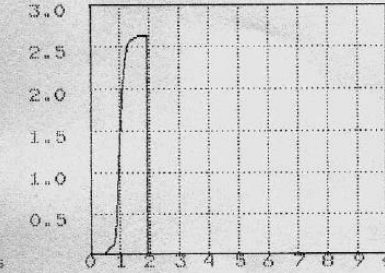
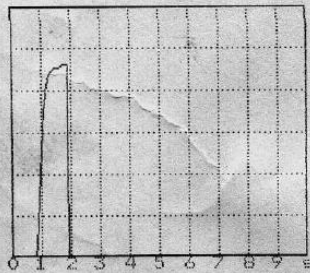

LEVO 2.33 (kN)

1.1%

DESNO 2.64 (kN)

OS: II R OK

$$k_R = \frac{\sum_{i=1}^4 F_{R_i}}{m} \cdot 100 = \frac{F_{PL} + F_{PD} + F_{ZL} + F_{ZD}}{m} = \frac{362 + 296 + 233 + 264}{1776} \cdot 100 = 66 \%,$$

pa bi "PASAT" sa ovakvim kočnim sistemom, mogao da ostvari usporenje od najviše:

$$b = g \cdot k_R = 10 \cdot 0,66 = 6,6 \text{ m/s}^2.$$

DATUM 12. 01. 2013

IZVEŠTAJ O TEHNIČKOM PREGLEDU VOZILA

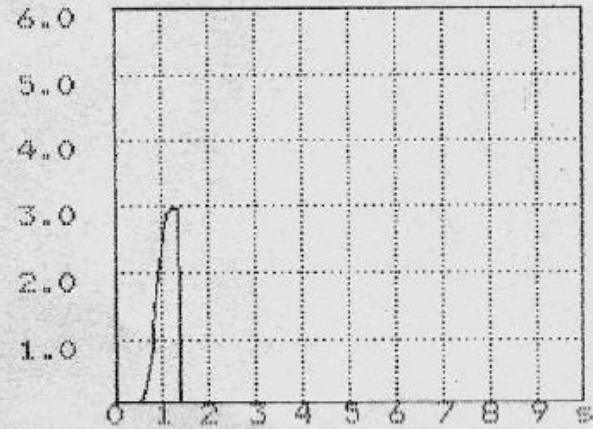
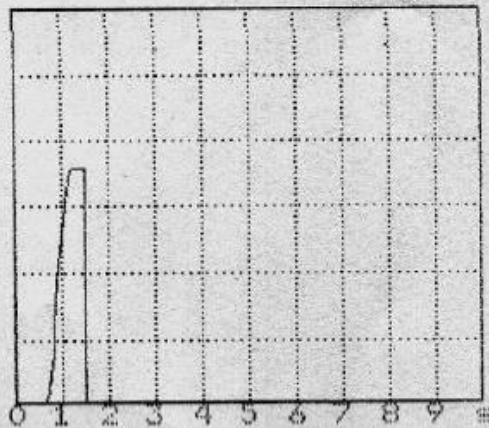
REGISTARSKI BROJ: N1033-ND

VRSTA VOZILA: PUTNIČKO

LEVO 3.62 (kN)

1.8% DESNO 2.96 (kN)

OS: I R OK

LEVO 2.33 (kN)

1.1% DESNO 2.64 (kN)

OS: II R OK

Efikasnost sistema za kočenje, pored navedenog, ocenjuje se i na osnovu utvrđene razlike u sili kočenja na točkovima iste osovine, koja je u konkretnom slučaju iznosila:

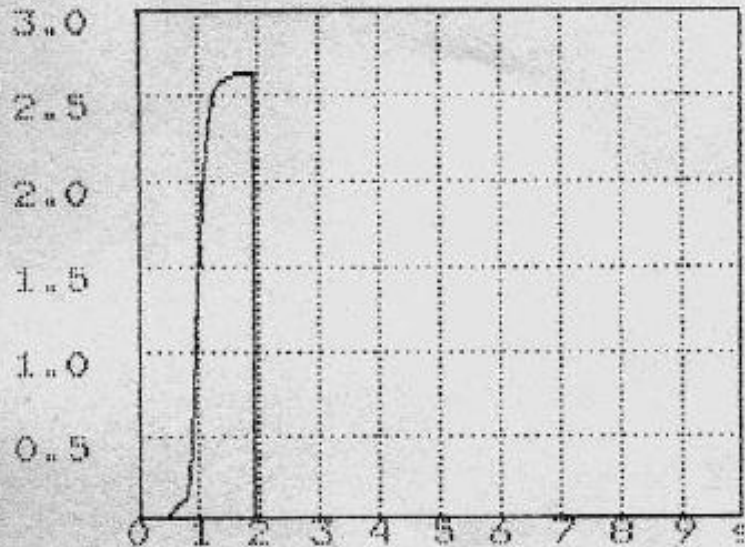
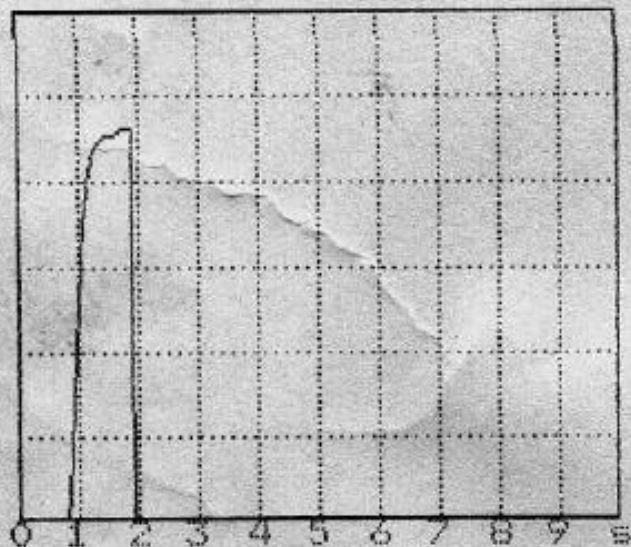
za prednju osovinu:

$$d_p = \frac{F_{PL} - F_{PD}}{F_{PL}} = \frac{362 - 296}{362} \cdot 100 = 18\%,$$

LEVO 233 (kN)

1.1% DESNO 264 (kN)

OS:II R OK

za zadnju osovину:

$$d_z = \frac{F_{ZD} - F_{ZL}}{F_{ZD}} = \frac{264 - 233}{264} \cdot 100 = 11\%$$

Prema Pravilniku o podeli motornih i priključnih vozila i tehničkim uslovima za vozila u saobraćaju na putevima, razlika sila kočenja na točkovima iste osovine ne sme biti veća od 30 %, na osnovu čega nalazim da je radna (nožna) kočnica na obe osovine "PASAT-a", po ovom osnovu, bila ispravna.

2.VREME REAGOVANJA SISTEMA “VOZAČ-VOZILO“ (tr)

2.1. VREME REAGOVANJA VOZAČA (t1)

U našoj praksi preovladava stav da se usvaja vreme od 0,8 sec, kao vreme reagovanja prosečnog vozača, zdravog i pažljivog, u normalno složenoj situaciji, dok kod situacija veće složenosti ovo vreme može da se poveća na 1,0 - 1,5 sec.

2.2. VREME ODZIVA KOČIONOG SISTEMA (t2)

t2 = 0,05 - 0,2 sec kod hidrauličkog sistema;

t2 = 0,2 - 0,4 sec kod pneumatskog sistema, (za skup vozila je nešto duži)

2.3. VREME PORASTA USPORENJA (t3)

Vrsta vozila	Tip kočnice	t ₃ (s)
Putnički automobil	Hidraulične kočnice bez opterećenja	0,15
Teretno vozilo	Hidraulične kočnice	0,20
	Vazdušne kočnice - do 4,5 t	0,3-0,5
	Vazdušne kočnice – preko 4,5 t	0,4-0,6
Autobus	Hidraulične kočnice	0,25
	Vazdušne kočnice	0,5-0,7

9. Време реаговања возача

У нашој пракси преовладава време од $t_1 = 0,8$ s, а што може бити веће у сложеним ситуацијама.

Табела бр. 4. Утицај алкохола на време реаговања возача:

m mol/l алкохола у крви %	% повећања времена реаговања возача	Ако је просечно време реаговања трезног возача 0,8 s, време реаговања возача који је под дејством алкохола би било
13,00 (0,6)	0	0,8
21,67 (1,0)	29	1,03
26,00 (1,2)	38	1,10
30,34 (1,4)	54	1,23
34,67 (1,6)	71	1,37
39,01 (1,8)	84	1,47
43,34 (2,0)	88	1,50
65,01 (3,0)	96	1,57

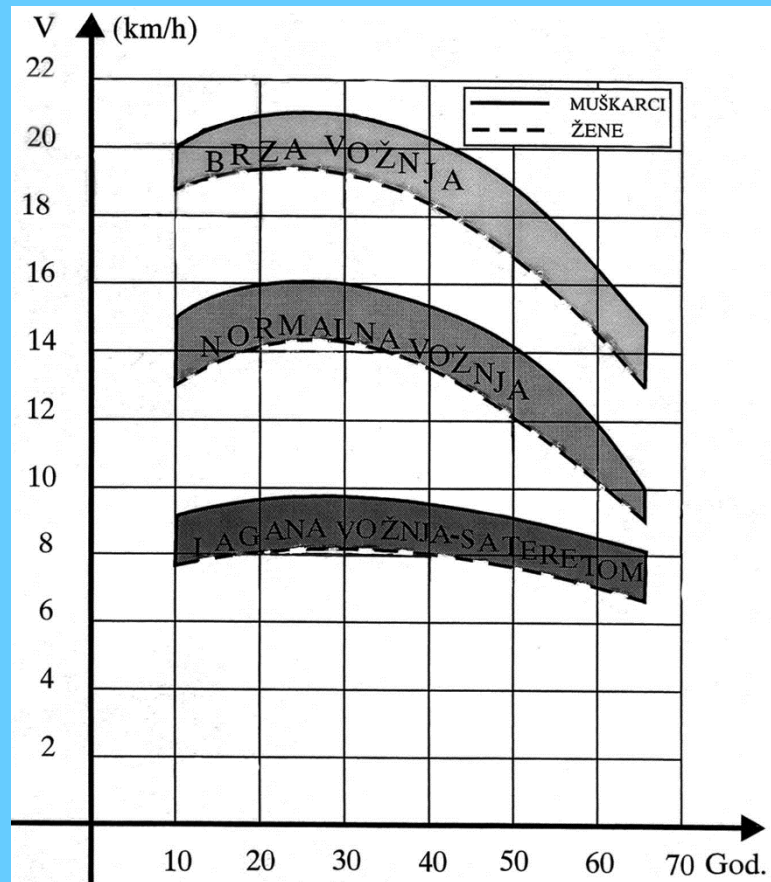
3. ODREĐIVANJE BRZINE KRETANJA UČESNIKA U SAOBRAĆAJNIM NEZGODAMA

3.1. UTVRĐIVANJE BRZINE KRETANJA PEŠAKA

Табела бр. 34. Брзине кретања пешака

Категорија Узраст пешака	Пол	Брзина кретања пешака (км/ћ)				
		Успорени ход	Нормални ход	Брзи ход	Потрчавања	Трчања
Деца 7 - 8 год.	м	2,7 - 3,9	4,0 - 5,2	5,4 - 6,5	7,2 - 10,4	11,2 - 13,0
	ж	2,6 - 3,5	3,7 - 5,0	5,0 - 6,2	7,0 - 10,0	10,8 - 12,4
Деца 8 - 10 год.	м	3,1 - 3,7	4,3 - 5,4	5,6 - 6,7	7,4 - 10,7	11,5 - 13,5
	ж	2,8 - 3,6	4,0 - 5,2	5,2 - 6,4	7,2 - 10,3	11,4 - 13,4
Деца 10 - 12 год.	м	3,4 - 4,2	4,4 - 5,5	5,7 - 6,9	7,6 - 11,1	12,7 - 15,4
	ж	3,1 - 3,7	4,2 - 5,4	5,4 - 6,6	7,4 - 10,7	12,3 - 15,2
Деца 12 - 15 год.	м	3,5 - 4,8	5,0 - 5,8	5,9 - 7,1	7,8 - 11,7	13,2 - 16,0
	ж	3,2 - 4,5	4,5 - 5,5	5,6 - 6,8	7,7 - 11,2	12,7 - 15,5
Омладина 15 - 20 год.	м	3,0 - 4,5	4,8 - 5,8	6,0 - 7,8	8,6 - 13,0	14,4 - 18,2
	ж	2,9 - 4,1	4,6 - 5,6	5,7 - 6,9	8,1 - 12,6	13,0 - 16,6
Омладина 20 - 30 год.	м	3,5 - 4,8	4,8 - 6,2	6,3 - 7,8	8,8 - 13,0	14,4 - 18,0
	ж	3,4 - 4,6	4,7 - 5,9	6,0 - 7,4	8,5 - 12,9	13,8 - 17,0
Одрасли 30 - 40 год.	м	3,2 - 4,6	4,8 - 6,2	6,3 - 7,8	8,2 - 12,0	13,1 - 18,0
	ж	3,0 - 4,4	4,7 - 5,8	5,9 - 7,2	8,1 - 11,6	12,0 - 17,0
Одрасли 40 - 50 год.	м	2,9 - 4,3	4,6 - 5,8	6,0 - 7,2	7,6 - 11,1	11,3 - 17,0
	ж	2,9 - 4,1	4,4 - 5,4	5,5 - 7,2	7,6 - 10,0	10,8 - 16,0
Одрасли 50 - 60 год.	м	2,6 - 4,0	4,2 - 5,3	5,4 - 6,8	7,0 - 10,0	10,1 - 15,8
	ж	2,5 - 3,9	4,2 - 5,0	5,2 - 6,5	6,9 - 9,0	10,0 - 14,0
Одрасли 60 - 70 год.	м	2,4 - 3,4	3,5 - 4,4	4,5 - 6,0	6,2 - 7,6	9,0 - 12,0
	ж	2,4 - 3,3	3,5 - 4,4	4,5 - 5,6	6,2 - 7,5	8,5 - 11,5
Старије особе преко 70 год.	м	2,0 - 2,8	2,9 - 3,5	3,6 - 5,0	5,1 - 6,5	7,2 - 10,6
	ж	1,8 - 2,8	2,9 - 3,5	3,6 - 4,6	4,9 - 6,2	6,4 - 9,0
Пешаци са ножн. протезом	м	2,2 - 2,6	2,8 - 3,9	4,0 - 5,3	5,5 - 6,7	—
Особе у средње алкохол. стању	м	2,6 - 3,6	3,8 - 4,8	5,0 - 6,4	7,0 - 8,6	9,0 - 13,0
Вођење деце за руку	м	2,3 - 2,9	3,9 - 4,6	—	—	10,6 - 12,8
	ж	2,0 - 3,4	3,5 - 4,6	4,7 - 5,0	5,8 - 8,3	9,0 - 12,0
Ношење дветета у наручју	м	3,3 - 3,8	4,0 - 4,8	5,0 - 5,5	6,2 - 7,2	—
	ж	3,1 - 3,6	3,9 - 4,7	4,6 - 5,6	6,5 - 10,0	—
Ношење ствари и крупнијих пакета	м	3,5 - 4,1	4,3 - 5,1	5,4 - 6,3	—	10,3 - 14,4
	ж	3,0 - 4,0	4,3 - 5,0	5,3 - 6,0	6,9 - 9,4	11,1 - 13,1
Кретање жене с дечијим колици	ж	2,0 - 2,9	3,5 - 4,5	4,7 - 5,7	6,6 - 7,2	—
Крет. уз држање под руку	м/ж	3,0 - 4,1	4,4 - 5,4	5,5 - 6,7	7,6 - 11,3	—

3.2. PROSEČNE BRZINE KRETANJA BICIKLA

4. VIDLJIVOST - UOČLJIVOST

Prepreka	Boja – osvetljenost	Stanje	Vidljivost (m)
Pe{ak	tamna ode}a	suv kolovoz	najmanje 26,0
	siva ode}a	suv kolovoz	najmanje 31,0
	svetla ode}a	suv kolovoz	najmanje 38,0
	refl. plo-ica 29 cm ²	suv kolovoz	na 136,0
	tamna ode}a	mokar kolovoz	na 19,0
	tamna ode}a	mokar kol. farovi iz supr. smeru	< 19,0
	siva ode}a	gusta ki{a	do 20,0
	tamna ode}a	od levog boka	do 1,5
	tamna ode}a	od desnog boka	do 2,5
Bicikl i biciklista	tamna ode}a – bicikl bez katadiopt.	suv kolovoz + zaprljani farovi	do 18,0
	tamna ode}a – bicikl bez katadiopt.	suv kolovoz + isti farovi	do 23,0
	tamna ode}a – bicikl sa katadiopt.	suv kolovoz	do 30,0
Prepreka	tamna, visina preko 1,00	suv kolovoz	< 26,0
	tamna, visina preko 0,40	suv kolovoz	< 16,0

5. PREGLEDNOST PUTA

V_r (km/h)	30	40	50	60	70	80	90	100	110	120
P_1	40	60	80	110	150	200	260	340	440	550
P_2	20	30	45	60	85	110	140	175	215	260
P_3	20	30	40	50	65	85	115	140	165	190

- b) P_1 - Preglednost pri kočenju na osnovu koje se utvrđuje širina pojasa preglednosti na unutrašnjoj strani krivine na niskom nasipu.
- c) P_2 - Preglednost pri kočenju merodavna za izračunavanje berme preglednosti u useku i određivanje poluprečnika vertikalnih krivina.
- d) P_3 - Minimalna preglednost pri kočenju koja mora biti obezbeđena u horizontalnim krivinama kada je neekonomično ostvariti dužinu P_2 .